

Марија В. Милинковић
<https://orcid.org/0000-0002-8701-9243>

Универзитет у Крагујевцу
 Економски факултет

УДК 811.112.2*366

811.112.2*37

DOI 10.46793/Uzdanica23.2.177M

Оригинални научни рад

Примљен: 18. јул 2026.

Прихваћен: 26. август 2026.

ГЛАГОЛСКИ ПРЕФИКСИ *MISS-* И *VER-* КАО НОСИОЦИ СЕМАНТИКЕ НЕГАТИВНОСТИ У НЕМАЧКОМ ЈЕЗИКУ И ЊИХОВИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ У СРПСКОМ

Айстїракїї: У раду се анализирају префикси *miss-* и *ver-* као носиоци семантике негативности у немачком језику, на грађи ексерпираној из *Немачко-српскої речника: Глаголи са префиксима и реченични примери* (Барић, Тучке 2021) са посебним освртом на њихове преводне еквиваленте у српском језику. Циљ истраживања је утврђивање семантичких подгрупа глагола творених помоћу ових префикса и начина преношења њихових значења у српском језику. Анализа је заснована на релевантној литератури и контрастивном поређењу немачких глагола и њихових српских преводних еквивалената. Резултати показују да префикс *miss-* испољава семантички релативно уједначену категорију негативности, док префикс *ver-* обухвата шири спектар негативних значења и разноврсније преводне обрасце у српском језику.

Кључне речи: префиксација, семантичка модификација, префикс *miss-*, префикс *ver-*, контрастивна анализа.

1. УВОД

Префиксација у немачком, као и у српском језику, представља најпродуктивнији тип творбе глагола, при чему префикси не само да омогућавају настанак нових лексема, већ и суштински модификују значење глаголске основе, стварајући читаве низове семантички сродних глагола. Контрастирањем двају језика могу се испитати потенцијални еквивалентни творбени и семантички односи. У оквиру система немачких глаголских префикса, категорија негативности представља једно од значењских поља у којима се посебно јасно испољава улога префикса у модификацији значења основичког глагола. Иако се негативност не може сматрати јединственом и потпуно хомогеном семантичком категоријом, она се код појединих глаголских префиксалних твореница реализује кроз различите компоненте значења: негацију или поништавање радње, неправилно извршење радње, погрешну

процену, неуспех, неповољан резултат и/или прекорачење одређене мере. Посебно место у овом семантичком пољу заузимају глаголи са неодвојивим префиксима *miss-* и *ver-*, који, иако се разликују по продуктивности и семантичкој комплексности, обухватају значајан број глагола чије се значење повезује са негативном модификацијом радње. Полазећи од претпоставке да се функција семантичке модификације коју имају немачки глаголски префикси *miss-* и *ver-* у српском језику не реализује посредством формално одговарајућих префикса, већ се преноси различитим лексичким средствима и преводним решењима, у овом раду се испитују средства која, у српским преводним еквивалентима, надокнађују значење које је у немачком језику садржано у семантици самих префикса.

Префикс *miss-* у савременом немачком језику представља један од семантички најпрозирнијих неодвојивих префикса. Његова основна функција огледа се у модификацији значења основе у правцу негације или неправилности, при чему изведени глаголи могу означавати како непостојање или неуспех радње (*missbilligen*, *misslingen*), тако и њено погрешно или неодговарајуће извршење (*missdeuten*, *missverstehen*). За разлику од њега, префикс *ver-* спада у семантички најсложеније и најпродуктивније немачке глаголске префиксе (Бешков 2023; Дивел 2015; Флајшер, Барц 2012). Иако, као изразито полисемна творбена морфема, остварује велики број различитих аloseмема и значењских варијанти (в. Шипан 2002: 82), за негативну семантику посебно су релевантни глаголи код којих уводи компоненту погрешности, неправилности, губитка, нежељеног исхода или прекорачења мере (*sich verlesen*, *sich verrechnen*, *sich verlaufen*, *verpassen*, *verspielen*, *versalzen* и др.). Стога се негативност код ових глагола не испољава нужно као директна негација основичког значења, већ као одступање од очекиваног, правилног или жељеног тока радње.

Предмет овог рада представља анализа семантике негативности свих глагола са префиксом *miss-* и оних глагола са префиксом *ver-* који у својој сем-структури садрже сему 'неправилност радње', а који су уврштени у *Немачко-српски речник: Глаголи са префиксима и реченични примери* (Барић, Тучке 2021) (у даљем тексту: Речник), као и анализа начина на који се та семантика реализује у њиховим преводним еквивалентима у српском језику. У раду се полази од испитивања два повезана аспекта: семантичког потенцијала немачких глаголских префикса да модификују основу у контексту негативности и начина преношења таквог значења у српски језик. Поменути специјализовани двојезични речник представља репрезентативан лексикографски извор за контрастивну анализу глагола са префиксима и њихових могућих еквивалената те омогућава сагледавање системских односа између два језика. Посебна пажња посвећује се чињеници да се негативност садржана у немачким префигираним глаголима у српском не постиже увек кроз формалну

еквиваленцију, већ често посредством описних конструкција, негираних глагола, лексички различитих глагола или других творбених средстава.

Циљ рада је да се утврде основни семантички обрасци којима се негативност реализује код немачких глагола са префиксима *miss*- и *ver*-, као и да се испитају и систематизују преводни поступци којима се ови значењски односи преносе у српски језик. У том смислу циљ рада је и показивање у којој мери и на које начине се специфична значења негативности, неправилности и одступања, садржана у немачким префиксима, одржавају у преводу.

2. АНАЛИЗА СЕМАНТИКЕ НЕГАТИВНОСТИ НА ПРИМЕРУ РЕЧНИКА ГЛАГОЛА СА ПРЕФИКСИМА

Под негативношћу се у овом раду не подразумева искључиво значење супротности или негације, које је главна одлика префикса *miss*-, већ шири семантички оквир који обухвата погрешност, неуспешност, одступање од очекиваног тока радње, неповољан исход и нарушавање нормалног значења основичког глагола. У раду се истражују они глаголски префикси који имају потенцијал да на такав начин модификују основу. Другим речима, анализирају се глаголи код којих је префикс носилац семантике негативности док глаголи код којих је такво значење већ садржано у сем-структури основе не представљају посебан истраживачки изазов. Примера ради, префикс *ver*-, као што смо већ истакли, учествује у творби читавог низа глагола који се могу сврстати у семантичку групу 'негативност', а неки од њих су: *verabscheuen*, *veralbern*, *verfälschen*, *vergewaltigen*, *verhindern*, *verleugnen*, *verneinen*, *versauen*, *verschlechtern*, и бројни други. Код ових глагола, негативност је мотивисана основом (*Abscheu*, *albern*, *fälschen*, *Gewalt*, *hindern*, *leugnen*, *nein*, *Sau*, *schlecht*), па префикс код девербалних глагола интензивира ту негативност и маркира резултативност, а код осталих, који нису глаголског порекла, учествује у комбинованој творби глагола, у којој његова функција не превазилази семантичко модификовање основе; конверзија/суфикс имају функцију транспонованја основе из класе именица, адјектива, партикула у класу глагола (в. Флајшер, Барц 2012: 96–98, 389). Од низа поменутих глагола по доприносу префикса, али и по семантичком одређењу основе, битно се разликује низ сачињен од глагола као што су: *verachten*, *verführen*, *verlernen*, *versalzen*, *sich vertippen*, *verwirken*, чије основе чине искључиво глаголи и то они који немају никакав призвук негативности. Наиме, префикс и овде модификује основу, али тако што семантички неутралној основи додељује такво значење које је помера у смеру негативности. Чак ни глаголи које смо набројали у другом низу не чине семантички хомогену групу јер означавају различите форме негативности. Код глагола *verachten* и *verführen* реч је о негативном

односу агенса према пацијенсу; код глагола *verlernen* и *verwirken* ради се о губитку као негативној последици; *versalzen* имплицира прекорачење мере које, такође, доводи до негативне последице. Код глагола *sich vertippen* акценат је на погрешном извршењу радње. Стога, основни критеријум за избор грађе у овом раду није само присуство негативне семантике у префиксалној твореници, већ и питање њеног порекла. Анализирају се само они глаголи чија основа није већ, сама по себи, маркирана семом 'негативно', већ се негативност у значењу реализује управо захваљујући префиксу.

Негативна семантичка компонента се у немачком језику, осим код глагола са анализираним префиксима, може реализовати и код значајног броја глагола са префиксом *ent-* и код свих глагола са префиксом *zer-*, али се њена природа и начин на који префикс учествује у њеном формирању разликују од негативности која је предмет овог истраживања. Иако поједини деноминални глаголи са префиксом *ent-* могу имати резултат који се, из перспективе говорника, може оценити негативним (нпр. *entmutigen*, *entwerten*), не може се рећи да префикс *ent-* садржи сему 'негативност', већ 'одузимање', а негативна семантика произлази из заједничког деловања префикса и основе, али и суфикса/конверзије¹. За разлику од префикса *ent-*, префикс *zer-* несумњиво показује везу са негативном семантиком, али негативност код *zer-*глагола има специфичан карактер; она није резултат одступања од норме или погрешно изведене радње, већ последица самог процеса деструкције или разлагања/дељења. При томе, код великог броја ових глагола негативна значењска компонента већ постоји у основи или је тесно повезана са њеним лексичким значењем (*beißen*, *brechen*, *kauen*, *platzen*, *reiben*, *schneiden*,...). У ретким случајевима, префикс *zer-* се спаја са основама које нису семантички опредељене негативношћу (в. Флајшер, Барц 2012: 391), творећи од њих глаголе деструктивне семантике (*zerfahren*, *zerkochen*, *zerlesen*, *zerreden*, *zertreten*), али како ови глаголи означавају специфичан појам негативности – оштећење, уништење, разлагање, можемо рећи да је префикс *zer-* носилац семантике деструктивности, а не неправилности². Стога, предметом овог рада нису обухваћени ни *zer-* глаголи, већ сви глаголи са префиксом *miss-*, као најрепрезентативнијим примером семантике негативности, и део глагола са префиксом *ver-* код којих негативност није детерминисана значењем основе, већ је резултат њеног семантичког модификовања префиксом.

¹ Глагол *entmutigen* творен је префиксално-суфиксалном творбом, а глагол *entwerten* префиксалном конверзијом.

² Иако је присутна синонимија између глагола *verkochen* и *zerkochen*, она је претежно парцијалне природе. Док је код *verkochen* реч о промени у смислу губљења квалитета јела/намирнице услед дугог процеса кувања, код глагола *zerkochen* акценат је на извршењу процеса до степена распадања.

2.1. ПРЕФИКС *MISS-* КАО НОСИЛАЦ СЕМАНТИКЕ НЕГАТИВНОСТИ

За разлику од осталих неодвојивих глаголских префикса, префикс *miss-* у појединим описима творбе речи бива изостављен из анализе. Тако га Доналис (2007: 22–24) не убраја међу типичне глаголске префиксе, будући да учествује и у творби именица и придева, а не искључиво глагола. Ипак, значајан број аутора сматра да је реч о синхронизованом значајном префиксу, чија је семантика знатно мање сложена него код осталих неодвојивих префикса (Моч 2004: 117–118; Барц 2009: 695; Хенчел 2020: 185).

У литератури постоји висок степен сагласности да префикс *miss-* означава негативно вредновање радње, односно њено неправилно или неуспело остварење. Флајшер и Барц (2012: 388) ово творбено значење одређују као модално, док Степанова и Флајшер (1985: 101) сматрају да се семантичка структура свих *miss-* глагола може свести на јединствену компоненту негације, односно неуспеха. Насупрот томе, Моч (2004: 117–118), а затим и Барц (2009: 695), издвајају две блиско повезане семантичке подгрупе: негацију, односно поништавање радње означене основом, с једне стране, и неправилно или погрешно извршење радње, с друге стране. Оваква подела показује се функционалном и за потребе овог истраживања, јер омогућава јасније сагледавање инвентара од укупно 10 прозирних префиксалних твореница (*miss-* + глагол)³ које имају своје одреднице у Речнику:

1. негација – у ову семантичку подгрупу убрајамо глаголе код којих префикс *miss-*, према В. Мочу (2004: 118), остварује само њему својствен потенцијал потпуног негирања семантичке репрезентације основе: *missachten*, *missbilligen*, *missfallen*, *missglücken*, *misslingen*, *misstrauen*;

2. погрешно извршење радње – код осталих *miss-* глагола које налазимо у Речнику префикс је носилац семе „погрешно“: *missdeuten*, *misshandeln*, *missverstehen*.

2.2. ПРЕФИКС *VER-* КАО НОСИЛАЦ СЕМАНТИКЕ НЕГАТИВНОСТИ

Као што је већ речено у уводном делу рада, и вишеструко потврђено у релевантној литератури (Моч 2004; Доналис 2007; Флајшер, Барц 2012; Богнер, Нинковић 2013; Дивел 2015; Јанковић 2016), префикс *ver-* је семантички најкомплекснији неодвојиви глаголски префикс који учествује у творби највећег броја низова глагола међусобно упоредне семантике, тј. са присутном истом дистинктивном семом.⁴ Резултативност се може узети као кон-

³ При префиксалном извођењу глагола *missbrauchen*, *missfallen* и *misslingen* дошло је до губљења ненаглашеног префикса *ge-* у основичким глаголима, као и префикса *be-* у глаголу *behandeln* који је послужио као основа за *misshandeln* (уп. Моч 2004: 73).

⁴ Број таквих низова се, у зависности од критеријума којима се појединачни аутори воде, креће до чак 18 различитих семантичких образаца (в. Моч 2004: 57–154).

стантна сема, док су бројне друге семе латентне и свој потенцијал остварују у комбинацији са одређеним основама или у одређеној употреби (Шлефер 2009: 121); према Х. Бринкману (1962: 243–246), повезује их општије значење мењања, одступања од очекиваног, а најрепрезентативнији пример такве семантике је управо ,неправилност или негативност радње’ – сема која је често заступљена и код глагола са другим семама (,промена места’ – *vergießen*, ,повезивање’ – *sich verschwören*, ,фактитивност’ – *verdunkeln*, итд.). Према овај префикс веома успешно мења акционалност или интензивира значење глагола чије су основе већ мотивисане извесном негативношћу, у даљем раду бавимо се искључиво глаголима чије основе се, без комбиновања са префиксом *ver-*, не доводе у везу са негативним значењем.

Од свих глагола са префиксима који су уврштени у Речник (2021: 445–505), укупно 34 *ver-* глагола одговарала су критеријумима које смо задали за анализу, па смо настојали да детаљније истражимо семантику и, пре свега, творбу њихових преводних еквивалената. Сви анализирани глаголи у немачком језику су, по типу творбе, префиксалне изведенице (*ver-* + глагол) и могу се, на основу дистинктивних сема, сврстати у следеће подгрупе:

1. *Нејправилно извршење радње* – у ову семантичку подгрупу убрајамо прозирне рефлексивне глаголе који упућују на погрешност као одступање од курса (Дивел 2015: 188–190) и резултат неправилно спроведене радње глагола основе (Моч 2004: 68–71). Префиксацијом симплекси који су у основи не само да мењају семантику у смеру неправилности, већ се и морфосинтаксички модификују тако што постају рефлексивни: *sich verfliegen*, *sich verhören*, *sich verkalkulieren*, *sich verlaufen*, *sich verlesen*, *sich vermessen*, *sich verplanen*, *sich verrechnen*, *sich verschätzen*, *sich verschlucken*, *sich verschreiben*, *sich verspekulieren*, *sich versprechen*, *sich vertippen*, *sich vertun*, *sich verwählen*, *sich verwiegen*;

2. *Појрешиносћ услед ђрекорачења ојјималне мере* – префикс *ver-* интензивира значење основичког глагола до степена ,превише’, што за последицу има негативан резултат: *verkochen*, *verpennen*, *versalzen*, *verschlafen*;

3. *Нејајивна јоследица у виду јубијка* – специфично значење непожељног губитка препознајемо код глагола: *verlernen*, *verspielen*, *vertrinken*, *verwirken*, као и код мање прозирног глагола *verpassen*. Код глагола попут *verspielen* и *vertrinken* уочљива је сема ,потрошња’ (уп. Бешков 2023). Глагол *verlernen* се, од осталих, разликује по томе што не означава губитак нечег материјалног, већ знања или вештине, као и по томе што не подразумева да је губитак последица погрешног поступања агенса.

4. *Нејајиван огнос јрема јацијенсу* – неколико *ver-* глагола може се сврстати у семантичку подгрупу код које се не ради о грешкама агенса у извршењу неке радње, већ о његовом негативном усмеравању према пацијенсу: *verachten*, *verdrehen*, *verformen*, *verführen*, *sich vergehen*, *verkennen*, *verleiten*, *verstimmen*. Примера ради, модификација глагола *drehen* не подра-

зумева ‚погрешно‘ окретање, већ резултат који постаје негативно оцењен (извртање, искривљеност). Исто тако, глагол *verachten* означава негативан став агенса према пацијенсу, за разлику од глагола *missachten* код којег је реч о негацији очекиваног односа поштовања. Управо због ове нијансе, помену-та два глагола стоје у односу парцијалне синонимије (в. Степанова, Флајшер 1985: 139), што ће потврдити и контрастивна анализа јер су у Речнику као њихови еквиваленти пажљиво бирани глаголи у српском језику и описни преводи како би се помену-та нијанса очувала.

3. КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА

За потребе рада поредили смо префиксалне творенице, чију смо семантику анализирали у претходном поглављу, са њиховим преводним еквивалентима ексцерпираним из Речника (2021). За један немачки глагол најчешће се наводи више преводних еквивалената – од описних превода и негацијских конструкција до префиксалних, префиксално-сложених или сложених глагола. У контрастивној анализи маркираћемо лексичка средства која имају улогу преношења семантичког садржаја префикса *miss-*, односно *ver-*, а у анализи творбених структура настојаћемо да идентификујемо непосредне конституенте које су главни носиоци семантике негативности. Из анализе су, стога, изостављени преводни еквиваленти у виду глаголских симплекса (нпр. *кињити*), суфиксалних твореница (*штити*) или префиксалних твореница чија се творбена основа разликује од основе немачког глагола (нпр. *missbilligen* – *оцугити*, *sich verlaufen* – *залуити*), будући да не пружају адекватну могућност за испитивање творбено-семантичких односа између полазног и циљног језика.

3.1. ГЛАГОЛИ СА ПРЕФИКСОМ *MISS-* И ЊИХОВИ ЕКВИВАЛЕНТИ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Контрастивна анализа глагола са префиксом *miss-* и њихових преводних еквивалената који су дати у Речнику (2021: 442–443) показује доследност у навођењу парафраза које у потпуности одговарају парафразама датих глагола у немачком језику. Иако префикс *miss-* нема формално еквивалентан префикс у систему српског језика, запажамо знатно већу системску преводност него што ће показати контрастивна анализа за префикс *ver-*. Преводни еквиваленти глагола са префиксом *miss-* подударни су са њиховим парафразама у немачком језику:

1. Негација – за све глаголе из семантичке подгрупе ‚негација‘ као могући преводни еквиваленти у српском језику наводе се управо негације глагола (,не + глагол‘):

missachten – не поштоваћи / не узимаћи у обзир / не осврћати се
missbilligen – не одобрити
missfallen – не свидети се / не дојасити се
missgücken – не полазити за руком / не успевати у нечему
misslingen – не успети / не поћи за руком,
misstrauen – не веровати / не поуздати се / немаћи поверења.

Као један од превода глагола *missfallen* у Речнику (2021: 442) се предлаже и глаголска фраза *изазвати недовољање*, у којој је негација садржана у именици глаголског порекла.

2. Парафраза помоћу прилога *поједино* – наводи се као доследан начин остваривања еквиваленције за *miss-* глаголе у чијој смо сем-структури препознали сему ‚поједино‘:

missdeuten – поједино појумачити / поједино схватити
missverstehen – поједино разумети / поједино појумачити / поједино схватити.

3. Творбена средства – семантика негативности се, у појединим еквивалентима, остварује слагањем (*missbrauchen* – злоупотребити, *misshandeln* – злостављати), префиксално-суфиксалном творбом (*missachten* – занемарити), те префиксално-сложеном творбом (*missachten* – омаловажити). Подвучене су конституенте творбених конструкција које су задужене за преношење семантике негативности. Код глагола *омаловажити*, реч је о глаголској фрази *мало важити* која, без префикса *о-*, не продукује самосталан глагол (уп. Бабић 1986: 497; Клајн 2005: 214).

3.2. ГЛАГОЛИ СА ПРЕФИКСОМ *VER-* И ЊИХОВИ ЕКВИВАЛЕНТИ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Контрастирањем *ver-* глагола са семантиком негативности, за које се може тврдити да такво значење није имплицирано сем-структуром основе, већ је резултат утицаја префикса на основу, са њиховим еквивалентима у српском језику, идентификовали смо неколико типова преводних еквивалената, међу којима доминирају описни преводи.

1. Парафраза помоћу прилога *поједино* – најчешћи тип преводних еквивалената који се у Речнику (2021: 445–505) нуде за *ver-* глаголе истра-

живане семантике, пре свега, за глаголе које смо означили као семантичку подгрупу „неправилно извршење радње”. Та неправилност, у немачком језику исказана обрасцем *„sich ver-глагол”*, у српском се најчешће реализује додељивањем прилога *погрешно* као сателита глаголу који у српском, као циљном језику, кореспондира основичком глаголу у немачком, као полазном језику, или као еквивалент преноси његово значење (Барић, Тучке 2021: 465, 467, 473, 475, 479, 483, 487, 497, 503):

sich verhören – *погрешно* чући
sich verlesen – *погрешно* (про)читати
sich verkalkulieren – *погрешно* калкулисати/оценивати
sich vermessen – *погрешно* (из)мерити
sich verplanen – *погрешно* исланирати
sich verschätzen – *погрешно* проценивати
sich verschreiben – *погрешно* написати
sich vertippen – *погрешно* ошкетати
sich verwiegen – измерити *погрешно*

2. Описни преводи – осим прилошке спецификације погрешности, не-правилно извршење радње преноси се ширим глаголским фразама које на различите начине сугеришу (Барић, Тучке 2021: 458, 473, 475, 479, 480, 483, 487, 491, 492, 497, 499, 501):

погрешност: *sich verfliegen* – *летети* у *погрешном* правцу, *verlesen* – *не* прочитати *исправно*;

забуну: *sich verlesen* – *забунити* се при читању, *sich vermessen* – *забунити* се у мерењу, грешку: *sich verplanen* – *погрешити* у планирању, *sich verrechnen* – *направити* *грешку* при рачунању / *погрешити* у рачунању, *sich verschätzen* – *превари* се / *погрешити* у процени, *sich verschreiben* – *погрешити* / *направити* *грешку* у писању, *sich verspekulieren* – *погрешити* у процени / *превари* се у рачуну, *sich versprechen* – *погрешити* у говору / *направити* *грешку*, *sich vertippen* – *погрешити* у кетању / *код* *шетања* / *кетања* (на *шетању*), *sich vertun* – *погрешити* *нешто* / *направити* *грешку* / *превари* се;

случајности/ненамерности: *sich verwählen* – *нехотице* изабрати, *брати* *погрешан* број.

Описни преводи присутни су и код српских еквивалената глагола које смо сврстали у семантичку подгрупу „погрешност услед прекорачења оптималне мере”, а исказују се прилозима са префиксом *пре-* који сугерише управо прекорачење мере у трајању радње: *verkochen* – *предуго* кувају, *verrennen* – *прекасно* устати, *verschlafen* – *прекасно* устати / *прекасно* се пробудити, или пак прекорачење мере у количини, уз истовремено истицање негативног резултата: *versalzen* – *покварити* *јело* *додавањем* *превише* соли (Барић, Тучке 2021: 469, 478, 482, 484). Негативна последица у виду губитка коју поједини глаголи са префиксом *ver-* означавају преноси се на српски језик, најчешће,

глаголским фразама које експлицитно маркирају ‚губитак‘, али и одговорност агенса: *verspielen* – изгуби́ти својом кривицом, *verwirken* – соисцривеном кривицом изгуби́ти, док се, код мање прозирног глагола *verpassen*, губитак описује помоћу негације: не сцривити на време, не искорисцривити нешцито (Барић, Тучке 2021: 477, 491, 503). Најзад, за *ver-* глаголе из семантичке подгрупе ‚негативан однос према пацијенсу‘, Речник нуди најкреативније описе у којима се негативност маркира разноликим лексичким средствима: *verachten* – лгедати неког као мање вредног, *verdrehen* – свесно искривити / нецачно црикавати, *verformen* – цпримити неки груг облик, *verführen* – намамити / наводити на нешцито (лгугццнедозвољено, на цпрешан цгуг), *verkennen* – лоше цпросудити / не цпроценити добро, *verleiten* – завесити на нешцито (криви цгуг) (Барић, Тучке 2021: 445, 453, 459, 467, 473).

3. Еквивалентне глаголске префиксалне творенице – префигирани глаголи који, формално гледано, осликавају највиши степен еквиваленције присутни су у далеко мањем броју него што је то случај са парафразама и описима, и то само код појединих семантичких подгрупа. Анализа глагола уврштених у Речник показала је да неки рефлексивни *ver-* глаголи који садрже сему ‚неправилност радње‘ имају еквиваленте у систему српског језика, у виду глагола са префиксом *цре-* који је носилац семе ‚погрешно‘: *sich verhören* – цречуги. Уз остваривање овакве семантичке модификације основе, овај префикс може, такође, трансформисати глагол у рефлексиван: *sich verkalkulieren* – црерачунаити се, *sich verrechnen* – црерачунаити се, чиме се постиже потпуна еквиваленција са немачким језиком, али је присутна и далеко мања продуктивност (*sich verlesen* – *цречитицити се, *sich verplanen* – *црецланирати се). Исти префикс јавља се у еквивалентима глагола чија семантика је фокусирана на однос према пацијенсу: *verdrehen* – цреокренуги и *verformen* – цреобликоваити, код којих семантика негативности није јасно маркирана ни префиксом ни основом, већ њиховим семантичким удруживањем и транзитивношћу самог глагола. Такође, у еквивалентима глагола који означавају прекорачење мере полисемни префикс *цре-* остварује свој потенцијал да значење модификује додајући сему ‚превише‘ (в. Клајн 2005: 207): *verpennen* – цресцавати, *versalzen* – цресолити, *verschlafen* – цресцавати. Осим префикса *цре-*, прекорачење оптималне мере може се постићи и префиксом *раз-*: *verkochen* – раскувати. Префикс *раз-* налазимо, такође, код глагола рацитицаити (музички инструмент) – еквивалентног глаголу *verstimmen* који потврђује да агенс својим деловањем чини музички инструмент „непогодним за хармонично свирање” (РМС 2007: 3025). У горе поменутом еквиваленту глагола *verdrehen* – цреокренуги, на истој позицији може се јавити и префикс *из-* (изокренуги) који, такође, потврђује резултативност основичког глагола *окренуги*, упућујући истовремено на негативну оцену резултата. Таква функција префикса *из-* израженија је у деноминалном циркумфикс-деривату изобличити (*из-* + *облик* + *-и(ти)*) као еквиваленту глагола *verformen*

који убрајамо у исту значењску подгрупу као и глагол *verdrehen*.⁵ Најзад, као могући носилац семантике негативности у српском језику, идентификовали смо префикс *про-* у појединим глаголима који се наводе као еквиваленти за *ver-* глаголе из семантичке подгрупе „негативна последица услед губитка“: *verspielen* – *проуиграти*, *vertrinken* – *пропнути*, *verwirken* – *проуиграти*. Префикс *про-* код ових глагола, осим што је заслужан за перфективизацију глагола основе, наглашава и потпуност извршења радње (Мразовић, Вукадиновић 2009: 97; Баџић 2019: 458). У конкретним примерима, префикс *про-* модификује семантику глагола *ићи*, *ићи* као радње које су својим потпуним, исцрпним, неумереним извршењем довеле до губитка нечега значајног (*проићи* – *изгубити* *ићи*) или је, пак, нешто потрошено (нпр. новац) или изгубљено (нпр. имање) да би се радња глагола основе неумерено одвијала: *проићи* – *поићи* на *ићи* (уп. РМС 2007: 2831).

Од осталих творбених средстава који се у српским преводним еквивалентима могу сматрати носиоцима семантике негативности, можемо издвојити прву непосредну конституенту *зло* у глаголским сложеницама *злогласити* и *злогласити* које, уз одредбу *сексуално*, представљају преводна решења за глагол *sich vergehen* (Барић, Тучке 2021: 460). Исто тако, глаголска фраза *мало важити*, удружена са префиксом *о-*, у творбеном поступку префиксалног слагања, чини сем-структуру еквивалентну глаголу *verachten* – *омаловажити*.

ЗАКЉУЧАК

Резултати семантичке анализе доказују у литератури преовлађујућ став о томе да је префикс *miss-*, семантички гледано, прилично хомоген, будући да се значења глагола у чијој творби он учествује крећу у уском пољу између негације и погрешности. Префикс *ver-*, с друге стране, остварује семантику негативности кроз више различитих образаца модификације неутралне глаголске основе, па се тако може говорити о неправилности у извршењу радње, прекорачењу оптималне мере, негативној последици, тј. губитку, те негативном односу према пацијенсу. Творбена анализа глагола са префиксима *miss-* и *ver-* обухваћених предметом истраживања показује да је код свих глагола реч о префиксалној творби иако префикс *ver-* често учествује и у комбинованој творби – префиксално-суфиксалној творби и, нарочито, префиксалној конверзији – при чему се речи из других класа транспонују у класу глагола, с тим што се тако творени глаголи одликују другачијом семантиком.

⁵ Као еквивалентан наводи се и глагол са префиксом страног порекла *ge-* и основом, такође, страног порекла (*деформисати*).

Резултати контрастивне анализе показују да се преводни еквиваленти *miss-* глагола реализују помоћу два стабилна обрасца (*не* + глагол' и *јојпреишно* + глагол'). Насупрот томе, анализирани глаголи са префиксом *ver-* показују знатно већу разноврсност преводних еквивалената, и то у виду парафразе *јојпреишно* + глагол', различитих описних превода у којима се негативност исказује разним средствима (негацијом, лексемама које означавају грешку, забуну, губитак или прекорачење мере), као и префиксалних твореница у којима српски префикси *јпре-*, *јпро-*, *раз-*, *из-* и *о-* преузимају, у мањој или већој мери, семантичку функцију немачког префикса *ver-*, а по заступљености се нарочито истиче полисемни префикс *јпре-* који, у зависности од основе којој се додаје, активира различите семе одступања/мењања којима располаже. Ови резултати потврђују да се семантика негативности код немачких префикса *miss-* и *ver-* у српском језику не преноси посредством једног формално еквивалентног творбеног средства, већ различитим лексичким, творбеним и синтаксичким поступцима, што указује на сложеност успостављања преводне еквиваленције између два језика. Истовремено, добијени резултати могу представљати полазиште за даља контрастивна, творбена и преводилачка истраживања немачких префигираних глагола, као и за њихову примену у настави немачког језика као страног.

ЛИТЕРАТУРА

Бабић, С. (1986). *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku: nacrt za gramatiku*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.

Барић, К., Тучке, Г. (2021). Barić, K., Tutschke, G., *Nemačko-srpski rečnik. Gлаголи са префиксима и реченични примери – Deutsch-serbisches Wörterbuch. Verben mit Präfixen und Beispielsätzen*. Beograd: AGM knjiga.

Барц, И. (2009). Barz, I., Die Wortbildung. In: *Duden – Die Grammatik. Unentbehrlich für richtiges Deutsch* 7. Mannheim u. a.: Dudenverlag (=Duden 4), S. 641–772.

Бацић, М. (2019). Глаголи са префиксом *про-* у српском и њихови преводни еквиваленти у енглеском језику. *Philologia Mediana*, XI(1), 455–472.

Бешков, Х. (2023). Baeskow, H., A cognitive approach to the allegedly left-headed prefix verbs in German: Arguments for the interaction of prefixation and event-schema metonymy. *Linguistik online*, 120(2), 3–40.

Богнер, И., Нинковић, С. (2013). Bogner, I., Ninković, S., Semantik des verbalen Präfixes *ver-* in der deutschen Gegenwartssprache und seine Entsprechungen im Serbischen. *Annual Review of the Faculty of Philosophy*, XXXVIII(1), 27–45.

Вујанић, М., Гортан-Премк, Д., Дешић, М., Драгићевић, Р., Николић, М., Ного, Љ., Павковић, В., Рамић, Н., Стијовић, Р., Тешић, М., Фекете, Е. (2007). *Речник српског језика*. Нови Сад: Матица српска.

Дивел, Р. Б. (2015). Dewell, R. B., *The Semantics of German Verb Prefixes*. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Доналис, Е. (2007). Donalies, E., *Begehen, entgehen, ergehen, vergehen, zergehen* – Präfixverben und ihre Bedeutung (aus „Grammatik in Fragen und Antworten“). In: *Sprachreport. Informationen und Meinungen zur deutschen Sprache*, Heft 2/2007, Mannheim: Leibniz-Institut für deutsche Sprache, 22–24.

Јанковић, М. (2017). Нераздрвојни глаголски префикс *ver-* у немачком језику и његови еквиваленти у српском. У: М. Ковачевић (ур.), *Савремена истраживања језика и књижевности, Зборник радова са VIII научној скупштини младих филолога Србије*, књига 1, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 15–25.

Клајн, И. (2005). *Грамађика српског језика*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Моч, В. (2004). Motsch, W. *Deutsche Wortbildung in Grundzügen*. Berlin: Walter de Gruyter Verlag.

Мразовић, П., Вукадиновић, З. (2009). *Грамађика српског језика за странце*. Сремски Карловци: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.

Степанова, М. Д., Флајшер, В. (1985). Stepanova, M. D., Fleischer, W., *Grundzüge der deutschen Wortbildung*. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut.

Флајшер, В., Барц, И. (2012). Fleischer, W., Barz, I., *Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. Unter Mitarbeit von Marianne Schröder*². Tübingen: Max Niemeyer Verlag.

Хенчел, Е. (2020). Hentschel, E., *Basiswissen deutsche Wortbildung*, Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag.

Шипан, Т. (2002). Schippan, T., *Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache*, 2. Auflage, Tübingen: Max Niemeyer Verlag.

Шлефер, М. (2009). Schlaefer, M., *Lexikologie und Lexikographie: eine Einführung am Beispiel deutscher Wörterbücher*². Berlin: Erich Schmidt Verlag.

Marija Milinković

Universität Kragujevac

Fakultät für Wirtschaftswissenschaften

DIE VERBALEN PRÄFIXE *MISS-* UND *VER-* ALS TRÄGER DER SEMANTIK DER NEGATIVITÄT IM DEUTSCHEN UND IHRE ÜBERSETZUNGSÄQUIVALENTE IM SERBISCHEN

Zusammenfassung: Die vorliegende Arbeit befasst sich mit den deutschen Verbalpräfixen *miss-* und *ver-* als Trägern der Negativität im semantischen Sinne sowie mit ihren serbischen Übersetzungsäquivalenten. Gegenstand der Untersuchung sind die Verben mit den Präfixen *miss-* und *ver-*, die im *Deutsch-serbischen Wörterbuch: Verben mit Präfixen und Beispielsätzen* (Barić, Tućke 2021) erfasst sind. Ziel der Arbeit ist es, die semantischen Gruppen der präfigierten Verben mit negativer Bedeutung zu bestimmen und die sprachlichen Mittel zu analysieren, mit denen diese Bedeutungsnuancen im Serbischen wiedergegeben werden. Die Analyse beruht auf relevanten Erkenntnissen der deutschen Wort-

bildungsforschung und auf einer kontrastiven Untersuchung der deutschen Präfixverben und ihrer serbischen Äquivalente. Dabei wird Negativität nicht ausschließlich als direkte Verneinung verstanden, sondern als ein breiteres semantisches Feld, das auch Bedeutungen wie fehlerhafte Ausführung einer Handlung, Abweichung von einem erwarteten Verlauf, Misserfolg, Verlust, unerwünschtes Ergebnis oder Überschreitung eines optimalen Maßes umfasst.

Das Präfix *miss-* erweist sich als semantisch relativ einheitliches Präfix, dessen Bedeutung sich vor allem zwischen Negation bzw. Aufhebung einer Handlung und fehlerhafter oder falscher Ausführung bewegt. Im Gegensatz dazu zeigt das Präfix *ver-* eine wesentlich größere semantische Komplexität. Die untersuchten *ver-*Verben lassen sich in mehrere Bedeutungsgruppen einteilen: fehlerhafte Ausführung einer Handlung, negative Folge infolge einer Überschreitung des optimalen Maßes sowie Verlust als negative Konsequenz.

Die kontrastive Analyse zeigt, dass die im Deutschen durch die Präfixe *miss-* und *ver-*ausgedrückte Negativität im Serbischen nicht durch formal entsprechende Präfixe wiedergegeben wird, sondern durch verschiedene lexikalische, morphologische und syntaktische Mittel. Bei den *miss-*Verben dominieren vor allem Negationsstrukturen und Paraphrasen mit dem Adverb *pogrešno*, während bei den *ver-*Verben vielfältigere Übersetzungsverfahren festzustellen sind, darunter beschreibende Übersetzungen, Negation, lexikalische Mittel zur Kennzeichnung von Fehler, Verlust oder Überschreitung sowie einzelne serbische Präfixbildungen. Die Ergebnisse bestätigen, dass die semantische Funktion deutscher Verbalpräfixe im Bereich der Negativität im Serbischen nicht durch eine einzelne formale Entsprechung übertragen wird, sondern durch unterschiedliche sprachliche Verfahren realisiert werden kann. Die Untersuchung trägt somit zur kontrastiven Erforschung der deutschen Präfixverben, zur Übersetzungslinguistik sowie zur Vermittlung des Deutschen als Fremdsprache bei.

Schlüsselwörter: Präfixbildung, semantische Modifikation, Präfix *miss-*, Präfix *ver-*, kontrastive Analyse.